

Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyası

QARAQALPAQSTAN

RESPUBLIKASINIŃ

KONSTITUCIYASI

ON EKINSHI SHAQIRIQ QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASI JOQARGI SOVETINIŃ ON
EKINSHI SESSIYASINDA 1993-jil
9-aprelde QABIL ETILGEN

(1994-jıldıń 26-fevralında on ekinshi shaqırıq Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı
Sovetiniń on besinshi hám 1995-jıldıń 31-oktyabr, 1997-jıldıń

15-dekabrindegi birinshi shaqırıq Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń
törtinshi, on úshinshi sessiyaları, 2003-jil 12-noyabr Ekinshi shaqırıq Qaraqalpaqstan
Respublikası Joqarǵı Keńesiniń on ekinshi sessiyasında, 2014-jil 27-iyun on besinshi
sessiyasında hámde 2019-jil 29-iyundaǵı jigirma altınshi sessiyasında ózgerisler hám
qosımshalar kirgizildi)

A L Ğ Í S Ó Z

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń xalqı, adam huqıqların hám mámleketlik suverenitet
principlerin óziniń jaqlaytuǵınlıǵın saltanatlı túrde járiyalay otırıp,

házirgi hám keleshek áwladlar aldında joqarı juwapkershilikti seze otırıp,

Qaraqalpaqstan mámleketliligin rawajlandırıwdıń tariyxıy tájiriybesine súylene otırıp,

demokratiya hám sociallıq ádillik ideyalarına óziniń sadıqlıǵın tastıyıqlay otırıp,

xalıq aralıq huqıqtıń ǵalaba tán alınǵan normalarınıń artıqmashlıǵın moyınlay otırıp,

respublika puqaralarına ılayıqlı turmıstı támiyinlewge umtıla otırıp,

adamgershilikli, demokratiyalıq huqıqıy mámleket dúziwdi wazıypa etip qoya otırıp,

puqaralıq paraxatshılıqtı hám milliy kelisimdi támiyinlew maqsetinde,

ózińiń tolıq huqıqlı wákilleri arqalı Qaraqalpaqstan Respublikasınıń usı Konstituciyasını qabıl etedi.

BIRINSHI TARAW TIYKARǒÍ PRINCIPLER

I BAP

MÁMLEKETLIK SUVERENITET

1-statya. Qaraqalpaqstan - Ózbekstan Respublikasınıń quramına kiretuǵın suverenli demokratiyalıq respublika. Mámlekettiń «Qaraqalpaqstan Respublikası» hám «Qaraqalpaqstan» ataması teń mánili.

Ózbekstan Respublikasınıń hám Qaraqalpaqstan Respublikasınıń óz-ara qatnasıqları Ózbekstan Respublikası Konstituciyası kóleminde Ózbekstan Respublikası menen Qaraqalpaqstan Respublikası arasında dúzilgen shártnamalar jáne kelisimler arqalı tártiplestiriledi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Ózbekstan Respublikasınıń quramınan Qaraqalpaqstan xalqınıń ǵalaba xalıqlıq referendumı tiykarında shıǵıw huqıqına iye.

2-statya. Mámleket xalıqtıń erk-ıqrarın bildiredi, onıń máplerine xızmet etedi. Mámleketlik uyımlar hám lawazımlı adamlar jámiyettiń hám puqaralardıń aldında juwapkerli.

3-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası hákimshilik aymaqlıq dúzilisi máselelerin ózinshe sheshedi, mámleketlik hákimiyat hám basqarıw uyımlarınıń sistemasın belgileydi, Ózbekstan Respublikası siyasatına úylesimli siyasattı júrgizedi.

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń aymaǵına hám shegaralarına qol qatılmaydı, ózgertiliwi hám bóliniwi múmkin emes.

4-statya. Qaraqalpaq tili hám ózbek tili Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik tili bolıp tabıladı.

Qaraqalpaqstan Respublikası óz aymaǵında jasawshı milletlerdiń hám xalıqlardıń tillerine, úrp-ádetlerine hám dástúrlerine húrmet penen qarawdı, olardıń rawajlanıwı ushın jaǵdaylar dúziwdi támiyinleydi.

5-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası óziniń nızam arqalı tastıyqlanatuǵın

mámleketlik nıshanlarına - bayrağına, gerbine, gimnine iye.

6-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń paytaxtı Nókis qalası.

II BAP

XALÍQ HÁKIMIYATÍ

7-statya. Xalıq mámleketlik hákimiyattıń birden-bir dáregi bolıp tabıladı.

Qaraqalpaqstan Respublikasında mámleketlik hákimiyat xalıqtıń mápi ushın Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Konstituciyası arqalı jáne sonıń tiykarında qabıl etilgen nızamlar arqalı tek buǵan wákillik berilgen uyımlar tárepinen ǵana ámelge asırıladı.

Mámleketlik hákimiyattıń wákilliklerin ózlestirip alıw, Konstituciyada názerde tutılmaǵan tártipte hákimiyat uyımlarınıń jumısın irkiw yamasa toqtatıw, hákimiyattıń jańa hám parallel dúzilislerin dóretiw Konstituciyaǵa qarsı háreketler bolıp tabıladı, ol nızam boyınsha juwapkershilikke alıp keledi.

8-statya. Qaraqalpaqstan aymaǵında jasawshı Ózbekstan Respublikası puqaraları Qaraqalpaqstan Respublikasınıń puqaraların quraydı.

9-statya. Jámiyetlik hám mámleketlik turmıstıń anaǵurlım áhmiyetli máseleleri xalıqtıń dodalawına shıǵarıladı, xalıqlıq dawısqa (referendumǵa) qoyıladı. Referendumdı ótkeriw tártibi nızam menen belgilenedi.

10-statya. Qaraqalpaqstan xalqı atınan tek ǵana ol saylaǵan respublikanıń Joqarǵı Keńesi háreket ete aladı.

Jámiyettiń hesh bir bólegi, siyasiy partiya, jámiyetlik birlespe, háreket yamasa ayırım adam Qaraqalpaqstan xalqınıń atınan háreket ete almaydı.

11-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik hákimiyat sisteması - hákimiyattıń nızam shıǵarıwshı, atqarıwshı hám sud hákimiyatlarına bóliniw principine tiykarlanadı.

12-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasında jámiyetlik turmıs siyasiy institutlardıń, ideologiyalardıń hám pikirlerdiń kóp túrliligi tiykarında rawajlanadı.

Hesh qanday ideologiya mámleketlik rásmiy ideologiya sıpatında belgilene almaydı.

13-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasında demokratiya ulıwma adamgershilik

principlerine tiykarlanadı, bularğa muwapıq insan, onıń turmısı, erkinligi, ar-namısı, qádir-qımbatı hám basqa da ajıralmas huqıqları eń joqarı baylıq bolıp tabıladı.

Demokratiyalıq huqıqlar hám erkinlikler Konstituciya hám nızamlar menen qorǵaladı.

14-statya. Mámleket óziniń jumısın insanniń hám jámiyettiń abadanlıǵı máplerin gózlep, sociallıq ádillik hám nızamlılıq principlerinde quradı.

III BAP

KONSTITUCIYA NIŃ HÁM NÍZAM NIŃ ÚSTINLIGI

15-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasında Ózbekstan Respublikası menen Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyalarınıń hám nızamlarınıń sózsiz ústinligi moyınlanadı.

Mámleket, onıń uyımları, lawazımlı adamlar, jámiyetlik birlespeler, puqaralar Konstituciyaǵa hám nızamlarǵa muwapıq háreket etedi.

16-statya. Usı Konstituciyadaǵı rejelerdiń birde birewi Qaraqalpaqstan Respublikasınıń huqıqlarına hám máplerine zálel keletuǵınday etip túsindirilmeydi.

Bir de nızam yamasa basqa da normativlik huqıq akti Konstituciyanıń normalarına hám principlerine qayshı keliwi múmkin emes.

IV BAP

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINIŃ XALÍQ ARALÍQ HÁM SÍRTQÍ EKONOMIKALÍQ QATNASÍQLARI

17-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń xalıq aralıq ilimiy, mádeniy hám sırtqı ekonomikalıq qatnasıqları Ózbekstan Respublikasınıń hám Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamlarına muwapıq ámelge asırıladı.

EKINSHI TARAW

ADAM NIŃ HÁM PUQARANIŃ TIYKARGÍ HUQÍQLARI, ERKINLIKLERI HÁM MINNETLERI

V BAP

ULÍWMA REJELER

18-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń barlıq puqaraları birdey huqıqlarǵa jáne erkinliklerge iye bolıp, jınısınıń, rasasınıń, milletiniń, tiliniń, dininiń, sociallıq shıǵısınıń, isenimleriniń, jeke hám jámiyetlik awhalınıń ayırmashılıǵına qaramastan nızam aldında

teń.

Jeńillikler tek nızam menen belgileniwi múmkin hám sociallıq ádillik principilerine sáykes keliwi tiyis.

19-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń puqarası hám mámleket óz-ara huqıqlar hám óz-ara juwapkershilik penen baylanıadı. Puqaralardıń Konstituciyada hám nızamlarda bekitilgen huqıqları menen erkinliklerine qol qatılmaydı hám sudtıń sheshimisiz bulardan ayırıwǵa yamasa sheklewge hesh kimniń haqısı joq.

20-statya. Puqaraniń óz huqıqların hám erkinliklerin ámelge asırıwı basqa adamlardıń, mámlekettiń hám jámiyettiń nızamlı máplerin, erkinliklerin buzrawı tiyis.

VI BAP

PUQARALÍQ

21-statya. Ózbekstan Respublikasında birden-bir puqaralıqtıń belgileniwine muwapıq Qaraqalpaqstan Respublikasınıń hár bir puqarası Ózbekstan Respublikasınıń puqarası bolıp tabıladı.

Puqaralıqqa erisiw hám onnan ayırılıp qalıw tiykarları hám tártibi Ózbekstan Respublikasınıń puqaralıq haqqındaǵı nızamı menen belgilenedi.

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń aymaǵında bolıp atırǵan sırt elli puqaralarǵa hám puqaralıqqa iye emes adamlarǵa xalıq aralıq huqıq normalarına muwapıq huqıqlar menen erkinlikler támiyinlenedi. Olar Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Konstituciyasında hám nızamlarında jáne Ózbekstan Respublikasınıń xalıq aralıq shártnamalarında belgilengen minnetlerdi atqaradı.

VII BAP

JEKE HUQÍQLAR HÁM ERKINLIKLER

22-statya. Jasaw huqıqı hár bir adamnıń ajıralmas huqıqı bolıp tabıladı. Oǵan qol qatıw eń awır jınayat esaplanadı.

23-statya. Hár bir adam erkinlik hám jeke qol qatılmaslıq huqıqına iye. Nızamǵa tiykarlanbay turıp hesh kim qamaqqa alınbaydı yamasa qamaqta saqlanbaydı.

24-statya. Jınayat islewde ayıplanǵan hár bir adam ayıbı sudta járiyalılıq jolı menen

qaralmağansha hám nızamlı tártipte anıqlanbağansha ayıpsız esaplanadı, onda oğan ózin qorğawı ushın múmkinshilikler jaratıladı.

Hesh kim qıynawlarğa, kúsh jumsawğa, basqa da ayawsız háreketke yamasa adamnıń ar-namısına tiyetuğın qatnasıqlarğa duwshar etiliwi múmkin emes.

Óziniń kelisimiz hesh kim medicinalıq yamasa ilimiy tájiriybelerge tartılmaydı.

25-statya. Hár bir adam óziniń ar-namısına hám qádir-qımbatına qol qatıwdan, óziniń jeke turmısına aralasıwdan qorğanıwǵa haqlı, óziniń turaq jayına qol qatılmaslıq huqıqına iye.

Nızam menen názerde tutilğan jaǵdaydan hám tártipten basqa payıtlarda hesh kim turaq jayǵa kiriwge, onda tintiw júrgiziwge yamasa kózden ótkeriwge, xat jazısıw hám telefon arqalı sóylesiw sırn buzıwǵa haqlı emes.

26-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń puqarası Ózbekstan Respublikasınıń puqarası bolıw menen nızamda belgilengen sheklewlerden tısqarı jaǵdaylarda Ózbekstan Respublikası aymaǵında erkin júriwge, Ózbekstan Respublikasına kiriwge hám onnan shıǵıp ketiwge haqlı.

27-statya. Hár bir adam oy-pikir, sóz hám isenim erkinligine iye.

Hár bir adam házirgi konstituciyalıq dúzimge qarsı baǵdarlanğan hám nızam menen názerde tutilğan basqa da sheklewlerden tısqarı hár qanday málimlemeni izlestiriwge, alıwǵa hám taratıwǵa haqlı.

Pikirler hám olardı bildiriw erkinligi mámleketlik yamasa basqa da qurıyalar boyınsha nızam menen shekleniwi múmkin.

28-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń barlıq mámleketlik uyımları, jámiyetlik birlespeleri hám lawazımlı shaxsları puqaralarǵa olardıń huqıqlarına jáne máplerine tiyisli bolğan hújjetler, sheshimler hám basqa da materiallar menen tanısıw múmkinshiligin támiyinlewge minnetli.

29-statya. Hámme ushın hújdan erkinligine kepillik beriledi, hár kim hár qanday dinge iseniwge yamasa hesh qaysısına isenbewge haqlı. Diniy kóz-qaraslardı májbúriy túrde tańıwǵa jol qoyılmaydı.

VIII BAP

SIYaSIY HUQÍQLAR

30-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń puqaraları jámiyettiń hám mámlekettiń islerin basqarıwǵa tikkeley, sonday-aq ózleriniń wákilleri arqalı qatnasıw huqıqına iye. Bunday qatnasıw ózin-ózi basqarıw, referendumlar ótkeriw hám mámleketlik uyımlardı demokratiyalıq túrde qáılestiriw, sonday-aq mámleketlik uyımlardıń jumısı ústinen jámiyetlik qadaǵalawdı rawajlandırıw hám jetilistiriw arqalı ámelge asırıladı.

Mámleketlik uyımlardıń jumısı ústinen jámiyetlik qadaǵalawdı rawajlandırıw hám jetilistiriw arqalı ámelge asırıladı.

31-statya. Puqaralar ózleriniń jámiyetlik belsendiligin mitingler, jıynalıslar hám demonstraciylar túrinde Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamlarına muwapıq ámelge asırıw huqıqına iye. Hákimiyat uyımları tek ǵana qáwipsizlik sebeplerge bola usı ilajlardı toqtatıw yamasa olardıń ótkeriliwine tıyım salıw huqıqına iye.

32-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń puqaraları kásiplik awqamlarǵa, siyasiy partiyalarǵa hám basqa da jámiyetlik birlespelerge birlesiw, ǵalaba háreketlerge qatnasıw huqıqına iye.

Siyasiy partiyalarda, jámiyetlik birlespelerde, ǵalaba háreketlerde, sonday-aq hákimiyattıń wákillikli uyımlarında oppoziciyalıq azshılıqtı quraytuǵın adamlardıń huqıqların, erkinliklerin hám qádir-qımbatın hesh kim kemsite almaydı.

33-statya. Hár bir adam óz aldına, sonday-aq basqa adamlar menen birlesip, tiyisli mámleketlik uyımlarǵa, mákemelerge yamasa xalıq wákillerine arzalar beriw, usınıslar kórsetiw hám shaǵımlar etiw huqıqına iye.

Arzalar, usınıslar yamasa shaǵımlar nızam menen belgilengen tártipte hám múddetlerde qarap shıǵılıwı tiyis.

IX BAP

EKONOMIKALÍQ HÁM SOCIALLÍQ HUQÍQLAR

34-statya. Hár bir adam menshik huqıqına iye. Bank amanatlarınıń sır saqlanıwına hám miyraslılıq huqıqına nızam menen kepillik beriledi.

35-statya. Hár bir adam miynet etiw, jumıstı erkin tańlap alıw, ádil miynet jaǵdaylarında islew hám nızamda kórsetilgen tártipte jumıssızlıqtan qorǵanıw huqıqına iye.

Sudtıń húkimi menen tayınlanǵan jazanı ótew tártibinen yamasa nızamda kórsetilgen tártipten basqa jaǵdaylarda májbúriy miynet qadaǵan etiledi.

36-statya. Jallanıp islewshi adamlar haqı tólenetuǵın dem alıs huqıqına iye boladı. Jumıs waqtınıń, haqı tólenetuǵın miynet dem alısınıń múddeti nızam menen belgilenedi.

37-statya. Hár bir adam qartayǵanda, miynet etiw uqıbınan ayırılǵanda, sonday-aq asırawshısınan ayırılǵanda hám nızam menen názerde tutılǵan basqa da jaǵdaylarda sociallıq jaqtan támiyinleniw huqıqına iye.

Pensiyalar, napaqalar, sociallıq járdemniń basqa da túrleri rásmiy túrde belgilengen kúneltiw zárúrliginiń eń kem muǵdarınan az bolıwı múmkin emes.

38-statya. Hár bir adam qánigeli medicinalıq xızmetten paydalanıw huqıqına iye.

39-statya. Hár bir adam bilim alıw huqıqına iye. Biypul ulıwma bilim alıwǵa mámleket tárepinen kepillik beriledi. Mektep isi mámlekettiń baqlawında boladı.

40-statya. Hár bir adamǵa ilimiy hám texnikalıq dóretiwshilik erkinligi, mádeniyattıń jetiskenliklerinen paydalanıw huqıqına kepillik beriledi.

Mámleket jámiyettiń mádeniy, ilimiy hám texnikalıq rawajlanıwına ǵamxorlıq etedi.

X BAP

INSAN HUQÍQLARÍNIń HÁM ERKINLIKLERINIń KEPILLIKLERI

41-statya. Mámleket puqaralardıń Konstituciya hám nızamlar menen bekitilgen huqıqların jáne erkinliklerin támiyinleydi.

42-statya. Hár bir insanǵa óziniń huqıqları menen erkinliklerin sud arqalı qorǵaw, mámleketlik uyımlardıń, lawazımlı shaxslardıń, jámiyetlik birlespelerdiń nızamsız háreketleri jóninde sudqa shaǵım etiw huqıqına kepillik beriledi.

43-statya. Jas óspirimlerdiń, miynetke jaramsız hám jalǵız baslı qartayǵan adamlardıń huqıqları mámleket tárepinen qorǵaladı.

44-statya. Hayal-qızlar hám er adamlar teńdey huqıqlarǵa iye.

XI BAP

PUQARALARDÍń MINNETLERI

45-statya. Barlıq puqaralar ózlerine Konstituciya bekitilgen minnetlerdi atqaradı.

46-statya. Puqaralar Konstituciyanı hám nızamlardı saqlawǵa, basqa adamlardıń huqıqların, erkinliklerin, ar-namısın hám qádir-qımbatın húrmetlewge minnetli.

47-statya. Puqaralar Qaraqalpaqstan xalqınıń tariyxıy, ruwxıy hám mádeniy miyrasların saqlawǵa minnetli.

Mádeniyat estelikleri mámleket tárepinen qorǵaladı.

48-statya. Puqaralar qorshap turǵan tábiyiy ortalıqqa itiyatlı qatnas jasawǵa minnetli.

49-statya. Puqaralar nızam menen belgilengen salıqlardı hám jergilikli jıyımlardı tólewge minnetli.

50-statya. Ózbekstan Respublikasın hám Qaraqalpaqstan Respublikasın qorǵaw - Qaraqalpaqstan Respublikasınıń hár bir puqarasınıń minneti. Puqaralar nızamda belgilengen tártipte áskeriy yamasa alternativalı xızmetti ótewge minnetli.

ÚSHINSHI TARAW

JÁMIYET HÁM SHAXS

XII BAP

JÁMIYETTİŇ EKONOMIKALÍQ TIYKARLARÍ

51-statya. Bazar qatnasıqların rawajlandırıwǵa baǵdarlanǵan Qaraqalpaqstan ekonomikasınıń tiykarın menshiktiń hár qıylı túrleri quraydı. Mámleket tutınıwshı huqıqlarınıń artıqmashlıǵın esapqa alıp, ekonomikalıq xızmetke, isbilermenlikke, miynet erkinligine, menshiktiń barlıq túrleriniń teń huqıqlılıǵına jáne olardıń huqıqıy jaqtan qorǵalıwına kepillik beredi.

Basqa da menshik túrleri menen bir qatarda jeke menshikke qol qatılmaydı hám onı mámleket qorǵaydı. Menshik iyesi onnan tek nızamda názerde tutılǵan jaǵdaylarda hám tártipte ǵana ayırılıwı múmkin.

52-statya. Menshik iyesi ózine tiyisli múlikke óz ıqtıyarınsha iyelik etedi, paydalanadı hám biylik etedi. Múlikti paydalanıw ekologiyalıq ortalıqqa zıyan keltirmewi, puqaralardıń, yuridikalıq táreplerdiń hám mámlekettiń huqıqların jáne nızam menen qozǵalatuǵın máplerin buzıwı tiyis.

53-statya. Jer, onıń qazılma baylıqları, suwlar, ósimlik hám haywanat dúnyası jáne basqa da tábiyiy qorlar ulıwma milliy baylıq bolıp tabıladı, olardan aqılǵa uǵras paydalanıw tiyis

hám olar mámleket tárepinen qorǵaladı.

XIII BAP

JÁMIYETLIK BIRLESPELER

54-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasında nızam menen belgilengen tártipte dizimge alınǵan kásiplik awqamlar, siyasiy partiyalar, ilimpazlar jámiyetleri, hayal-qızlar shólkemleri, veteranlar hám jaslar shólkemleri, dóretiwshi awqamlar, ǵalabalıq háreketler hám puqaralardıń basqa da birlespeleri jámiyetlik birlespeler dep tanıladı.

55-statya. Konstituciyalıq dúzimdi kúsh penen ózgertiwdi maqset etip qoyǵan, Respublikanıń suverenitetine, pútinligine hám qáwipsizligine, onıń puqaralarınıń konstituciyalıq huqıqlarına hám erkinliklerine qarsı háreket etetuǵın, urıstı, sociallıq, milliy, rasalıq hám diniy óshpenlilikke násiyatlaytuǵın, xalıqtıń den sawlıǵına hám ádep-ikramlılıǵına qol qatatuǵın siyasiy partiyalar, basqa da jámiyetlik birlespeler, sonday-aq áskeriestirilgen birlespeler, milliy hám diniy belgileri boyınsha siyasiy partiyalar dúziw hám olardıń jumıs islewi qadaǵan etiledi.

Astırtın jámiyetler hám birlespeler dúziw qadaǵan etiledi.

56-statya. Mámleket jámiyetlik birlespelerdiń huqıqları menen nızamlı mápleriniń saqlanıwın támiyinleydi, olardıń jámiyetlik turmısqa qatnasıwı ushın teńdey huqıq múmkinshiliklerin dúzedi.

Mámleketlik uyımlardıń hám lawazımlı shaxslardıń jumısına jámiyetlik birlespelerdiń aralasıwına, sonday-aq jámiyetlik birlespelerdiń jumısına mámleketlik uyımlardıń hám lawazımlı shaxslardıń aralasıwına da jol qoyılmaydı.

57-statya. Kásiplik awqamlar xızmetkerlerdiń sociallıq-ekonomikalıq huqıqların hám máplerin gózleydi jáne qorǵaydı. Kásiplik shólkemlerge aǵzalıq iqtıyarlı boladı.

58-statya. Siyasiy partiyalar hár qıylı sociallıq qatlamlardıń hám toparlardıń siyasiy erkin bildiredi jáne ózleriniń demokratiyalıq jol menen saylanǵan wákilleri arqalı mámleketlik hákimiyattı dúziwge qatnasadı. Siyasiy partiyalar óz jumısın qarjı menen támiyinlew dárekeri haqqında belgilengen tártipte Joqarǵı Keńeske yamasa ol wákillik bergen uyımǵa ashıq esap beriw shárt.

59-statya. Diniy shólkemler hám birlespeler mámleketten ajratılǵan hám nızam aldında teń. Mámleket diniy birlespelerdiń jumısına aralaspaydı.

60-statya. Jámiyetlik birlespelerdi tarqatıw, olardıń jumısına tıyım salıw yamasa sheklew tek sudtıń sheshimi tiykarında ámelge asırıladı.

XIV BAP

SHAÑARAQ

61-statya. SHAñaraq jámiyettiń tiykarǵı buwını bolıp tabıladı hám jámiyet jáne mámleket tárepinen qorǵalıw huqıqına iye.

Neke táreplerdiń erkin kelisimine hám teń huqıqlıǵına tiykarlanǵan.

62-statya. Ata-analar balaların erjetiwge deyin saqlawǵa, tárbiyalawǵa minnetli.

Mámleket hám jámiyet jetim balalardıń hám ata-analardıń qávenderliginen ayırılǵan balalardıń saqlanıwın, tárbiyalanıwın hám olardıń bilim alıwın támiyinleydi, olar jóninde qayırqomlıq jumısların xoshametleydi.

63-statya. Balalar ata-analarınıń shıǵısına hám puqaralıq halatına qaramastan nızam aldında teń.

Analıq hám balalıq mámleket tárepinen qorǵaladı.

64-statya. Erjetken, miynetke jaramlı balalar ózleriniń ata-analarına ǵamxorlıq kórsetiwge minnetli.

XV BAP

ǴALABA XABAR QURALLARÍ

65-statya. Ǵalaba xabar quralları erkin hám nızamǵa muwapıq háreket etedi. Olar málimlemeniniń durıslıǵı ushın belgilengen tártipte juwap beredi.

Cenzuraǵa jol qoyılmaydı.

TÓRTINSHI TARAW

HÁKIMSHILIK-AYMAQLÍQ DÚZILIS

XVI BAP

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINIŃ HÁKIMSHILIK-AYMAQLÍQ DÚZILISI

66-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası - rayonlardan, qalalardan, poselkalardan,

awillardan ibarat.

67-statya. Rayonlardı hám qalalardı dúziw hám saplastırıw, sonday-aq olardıń shegaraların ózgeritiw Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi tárepinen ámelge asırıladı.

BESINSHI TARAW

MÁMLEKETLIK HÁKIMIYATTÍ SHÓLKEMLESTIRIW

XVII BAP

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINIŃ JOQARǴI KEŃESI

68-statya. Nızam shıǵarıw hákimiyatın ámelge asıratuǵın Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi joqarı mámleketlik hákimiyat uyımı bolıp tabıladı.

69-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi - aymaqlıq saylaw okruglerinen kóp partiyalıq tiykarında 5 jıllıq múddetke saylanatuǵın 65 deputattan ibarat.

Saylaw kúnine 25 jasqa tolǵan Ózbekstan Respublikası puqaraları Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine saylanıw huqıqına iye.

Deputatlıqqa kandidatlarǵa qoyılatuǵın talaplar nızam menen belgilenedi.

70-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń ayrıqsha wákilliklerine tómendegiler tiyisli:

- 1) Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Konstituciyasın qabil etiw, oǵan ózgerisler hám qosımshalar kirgiziw;
- 2) Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamların qabil etiw, olarǵa ózgerisler hám qosımshalar kirgiziw, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamlarına túsinek beriw;
- 3) ekonomikalıq hám sociallıq rawajlanıwdıń mámleketlik strategiyalıq baǵdarlamaların qabil etiw;
- 4) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı hám onıń orınbasarın saylaw;
- 5) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Prezidiumın dúziw;
- 6) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Baslıǵınıń usınıwı boyınsha Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń kelisimi menen Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń Baslıǵın tayınlaw hám lawazımınan bosatıw;

- 7) Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi Baslıǵınıń orınbasarları hám Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń aǵzaları lawazımına tayınlaw hám bosatıw, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń ministrliklerin, mámleketlik komitetlerin hám basqa da mámleketlik basqarıw uyımların dúziw hám saplastırıw;
- 8) Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyalıq baqlaw komitetin, Qaraqalpaqstan Respublikası puqaralıq isleri boyınsha sudı baslıǵı hám onıń orınbasarın, Qaraqalpaqstan Respublikası jinayat isleri boyınsha sudınıń baslıǵı hám onıń orınbasarın, Qaraqalpaqstan Respublikası ekonomikalıq sudı hám Qaraqalpaqstan Respublikası hákimshilik sudınıń baslıqların saylaw;
- 9) puqaralıq hám jinayat isleri boyınsha rayonlararalıq, rayonlıq, qalalıq sudlarınıń sudyaların tayınlaw hám lawazımınan bosatıw; (alıp taslanǵan)
- 10) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Prezidiumınıń usınısı boyınsha Ózbekstan Respublikası Bas prokurorınıń kelisimi menen, Qaraqalpaqstan Respublikası Prokurorın tayınlaw hám lawazımınan bosatıw;
- 11) Qaraqalpaqstan Respublikası Ekologiya hám qorshaǵan ortalıqtı qorǵaw komitetiniń baslıǵın tayınlaw hám lawazımınan bosatıw;
- 12) xalıq deputatları jergilikli Keńesleriniń sheshimlerin toqtatıp qoyıw hám biykarlaw;
- 13) hákimshilik-aymaqlıq dúzilis máselelerin nızamlar menen retlestiriw;
- 14) respublikalıq hám jergilikli mámleketlik hákimiyat uyımlarınıń sistemasın hám wákilliklerin belgilew;
- 15) Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń usınısı menen Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik byudjetin tastıyıqlaw hám onıń orınlanıwı boyınsha esapların tastıyıqlaw;
- 16) Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik sıylıqların hám húrmetli ataqların shólkemlestiriw;
- 17) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine hám jergilikli wákillikli uyımlarǵa saylawlar belgilew; Oraylıq saylaw komissiyasın dúziw;
- 18) Ózbekstan Respublikasınıń joqarı mámleketlik hákimiyat hám basqarıw uyımları aktleriniń Ózbekstan Respublikası Konstituciyasına muwapıqlıǵı haqqında Ózbekstan

Respublikası Konstituciyalıq sudına usınıslar beriw;

19) parlament qadaǵalawın hám usı Konstituciyada názerde tutılǵan basqa da wákilliklerdi ámelge asırıw.

71-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń jumısı Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyasında hám Joqarǵı Keńesiniń Reglametinde belgilengen tártipte ámelge asırıladı.

72-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi májilisiniń jumısına barlıq deputatlarıń ulıwma sanınıń keminde úshen ekisi qatnassa tolıq huqıqlı bolıp tabıladı.

73-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi hám onıń uyımlarınıń májilislerine Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń Baslıǵı hám onıń orınbasarları, ministrler, mámleketlik komitetlerdiń baslıqları, basqa da mámleketlik basqarıw uyımlarınıń basshıları, Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyalıq baqlaw komitetiniń baslıǵı, Qaraqalpaqstan Respublikası puqaralıq isleri boyınsha sudınıń baslıǵı, Qaraqalpaqstan Respublikası jınayat isleri boyınsha sudınıń baslıǵı, Qaraqalpaqstan Respublikası ekonomikalıq sudınıń baslıǵı, Qaraqalpaqstan Respublikası hákimshilik sudınıń baslıǵı, Qaraqalpaqstan Respublikası Prokurorı qatnasıwı múmkin.

74-statya. Óziniń wákillik múddeti pitkennen keyin Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi jańa shaqırıq Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń jumısı baslanǵanǵa shekem óz jumısın dawam ettiredi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń saylawlardan keyingi birinshi májilisi Oraylıq saylaw komissiyası tárepinen saylawlardan keyin eki aydan keshiktirilmey shaqırıladı.

75-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesinde nızamshılıq baslaması huqıqına Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń deputatları, Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi, Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyalıq baqlaw komiteti, Qaraqalpaqstan Respublikası puqaralıq isleri boyınsha sudı, Qaraqalpaqstan Respublikası jınayat isleri boyınsha sudı, Qaraqalpaqstan Respublikası ekonomikalıq sudı, Qaraqalpaqstan Respublikası hákimshilik sudı, Qaraqalpaqstan Respublikası Prokurorı iye.

76-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi nızamlar, qararlar hám basqa da aktler qabıl etedi. Nızamdı qabıl etiw ushın Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń barlıq deputatlarınıń kópshilik dawısı talap etiledi.

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamların hám Joqarǵı Keńesiniń basqa da normativlik aktlerin baspa sózde járiyalaw olardı qollanıwdıń minnetli shárti bolıp tabıladı.

77-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi nızam joybarların tayarlaw jumısın júrgiziw, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń talqılawına usınılatuǵın máselelerdi aldın ala qarap shıǵıw hám tayarlaw, nızamlardıń hám Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń basqa da sheshimleriniń orınlanıwın qadaǵalaw ushın deputatlar arasınan komitetler hám komissiyalar saylaydı.

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi zárúr jaǵdaylarda turaqlı yamasa waqıtsha deputatlıq, tekseriw hám basqa da komissiyalar dúzedi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi komitetleri hám komissiyalarınıń wákillikleri hám jumıs tártibi nızam menen belgilenedi.

78-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi deputatlarınıń deputatlıq jumısı menen baylanıslı qárejetleri belgilengen tártipte óteledi. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesinde hám onıń uyımlarında turaqlı tiykarda isleytuǵın deputatlar óz wákillikleri dáwirinde haqı tólenetuǵın basqa bir lawazımdı iyelewi, isbilermenlik jumıs penen shuǵıllanıwı múmkin emes.

79-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń deputatı qol qatılmaslıq huqıqınan paydalanadı. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń kelisimisiz ol jınayı juwapkershilikke tartılıwı, qamaqqa alınıwı yamasa oǵan sud tártibinde beriletuǵın hákimshilik jaza sharaları qollanıwı múmkin emes.

XVIII BAP

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARǴÍ

KEÑESINIŃ BASLÍǴÍ

80-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı Qaraqalpaqstan Respublikası Bassısı hám eń joqarı lawazımlı shaxs bolıp tabıladı.

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi tárepinen Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń kelisimi menen Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń deputatlarınıń arasınan jasırın dawıs beriw jolı menen Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń wákilligi múddetine saylanadı.

81-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı:

- 1) Qaraqalpaqstan Respublikasınıń joqarı nızam shıǵarıw hám atqarıw hákimiyatı uyımlarınıń óz-ara baylanıslı háreket etiwiniń támiyinleydi;
- 2) Respublikadaǵı jaǵday haqqında hám basqa da áhmiyetli máseleler boyınsha Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesine bayanatlar usınadı;
- 3) Ózbekstan Respublikasınıń nızamların hám Oliy Majlisiniń basqa da sheshimlerin, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń pármanların hám basqa da aktlerin turmısqa asırıwdı shólkemlestiredi; Qaraqalpaqstan Respublikası nızamlarınıń hám Joqarǵı Keńes qararlarınıń orınlanıwın qadaǵalawdı shólkemlestiredi;
- 4) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine Joqarǵı Keńes Baslıǵınıń orınbasarın, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń komitetleri hám komissiyalarınıń baslıqların saylaw ushın kandidaturalar usınadı;
- 5) Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń kelisimi menen Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń Baslıǵı lawazımına kandidatura usınadı;
- 6) Rayon, qala hákimlerin hám olardıń orınbasarların, keyin ala tiyisli xalıq deputatları Keńesleriniń tastıyıqlawı menen tayınlaydı hám lawazımınan bosatadı;
- 7) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine Joqarǵı Keńes Prezidiumınıń kelisimi menen Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyalıq baqlaw komitetiniń baslıǵı hám aǵzaları lawazımına kandidaturalardı usınadı;
- 8) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine Ózbekstan Respublikası Sudyalar joqarı keńesiniń juwmaǵı tiykarında Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń kelisimi menen Qaraqalpaqstan Respublikası puqaralıq isleri boyınsha sudınıń baslıǵı hám onıń orınbasarı, Qaraqalpaqstan Respublikası jınayat isleri boyınsha sudınıń baslıǵı hám onıń orınbasarı lawazımına, Qaraqalpaqstan Respublikası ekonomikalıq sudınıń baslıǵı hám Qaraqalpaqstan Respublikası hákimshilik sudınıń baslıǵı lawazımına kandidaturalar usınadı;
- 9) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine Joqarǵı Keńes Prezidiumınıń kelisimi menen Qaraqalpaqstan Respublikası Ekologiya hám qorshaǵan ortalıqtı qorǵaw komitetiniń baslıǵı lawazımına kandidatura usınadı;
- 10) Joqarǵı Keńestiń qarap shıǵıwına usınılatuǵın máselelerdi tayarlawǵa ulıwma

başlılıqtı ámelge asıradı. Joqarǵı Keńestiń májilisin shaqıradı, komitetler hám komissiyalar baslıqları menen birlikte onıń kún tártibine usınıslar qáılestiredi;

11) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń hám onıń Prezidiuminiń jumısın shólkemlestiredi, onıń májilislerine başlılıq etedi, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi hám onıń Prezidiumı tárepinen qabıl etilgen Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamları hám basqa da aktlerine qol qoyadı, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń komitetleri hám komissiyalarınıń jumısın baǵdarlaydı hám baylanıstıradı;

12) Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik sıyılıqlarına hám Qaraqalpaqstan Respublikasınıń húrmetli ataqlarına usınadı;

13) sudlanǵan puqaralardı ápiw etiw haqqında másele qozǵaydı;

14) nızam joybarlarınıń hám mámleketlik turmıstıń basqa da áhmiyetli máseleleriniń xalıqlıq dodalanıwın shólkemlestiredi;

15) hárekettegi nızamlar menen názerde tutılǵan basqa da wákilliklerdi ámelge asıradı.

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı óz wákilliklerine tiyisli máselelerdi Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Prezidiumınıń qarap shıǵıwına usınıw huqıqına iye.

82-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı óz wákilliklerine tiyisli máseleler boyınsha biylik qabıl etedi.

83-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyasın hám nızamların buzǵan jaǵdayda Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi tárepinen shaqırtıp alınıwı múmkin. SHaqırtıp alıw haqqındaǵı sheshim Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyalıq baqlaw komitetiniń juwmaǵın esapqa alıp, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi deputatlarınıń úshten bir bóleginiń baslaması boyınsha Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi deputatlarınıń ulıwma sanınıń keminde úshten ekisiniń kópshilik dawısı menen qabıl etiledi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı óz wákilligin jeke arzası boyınsha, sonday-aq Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi dúzgen Mámleketlik medicinalıq komissiyasınıń juwmaǵı menen tastıyılǵan densawlıǵınıń jaǵdayı boyınsha óz minnetlerin orınlay almasa, toqtatıwı múmkin. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Baslıǵınıń wákilligin toqtatıw haqqındaǵı sheshim Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi deputatlarınıń ulıwma sanınıń kópshilik dawısı menen qabıllanadı.

Bunday jaǵdaylarda 10 kún ishinde Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń jańa Baslıǵın saylaw ótkeriledi.

XIX BAP

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARǴÍ

KEŃESINIŃ PREZIDIUMÍ

84-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń jumısın shólkemlestiriw hám basqa da wákilliklerin ámelge asırıw ushın, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Prezidiumı dúziledi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Prezidiumınıń quramına Joqarǵı Keńes Baslıǵı, onıń orınbasarı, Joqarǵı Keńestiń komitetleri hám komissiyalarınıń baslıqları, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesindegi partiyalıq toparlardıń basshıları kiredi.

85-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Prezidiumı:

- 1) Joqarǵı Keńes sessiyasınıń kún tártibi hám jumıs tártibi boyınsha usınıslar tayarlaydı;
- 2) Joqarǵı Keńes komitetleri hám komissiyalarınıń júrgizip atırǵan jumısı haqqında bildiriwlerin hám Qaraqalpaqstan Respublikası nızamlarınıń hám Joqarǵı Keńestiń sheshimleriniń orınlanıwı boyınsha málimlemelerin tıńlaydı;
- 3) nızam joybarları boyınsha jumıstıń jobalastırılıwın shólkemlestiredi;
- 4) Joqarǵı Keńes Baslıǵınıń usınısı menen nızam joybarların hám basqa da hújjetlerdi aldın ala qarap shıǵadı;
- 5) Joqarǵı Keńestiń sessiyasında deputatlardıń bildirgen usınıs hám pikirlerin talqılaydı hám olar boyınsha tiyisli sheshimler qabıl etedi;
- 6) Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik sıylıqları menen sıylıqlaydı hám Qaraqalpaqstan Respublikasınıń húrmetli ataqların beredi;
- 7) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń sessiyaları aralıǵındaǵı dáwirde Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi Baslıǵınıń usınıwı menen Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi Baslıǵınıń orınbasarların jáne Qaraqalpaqstan Respublikası

Ministrler Keńesiniń aǵzaların tayınlaydı hám lawazımınan bosatadı, Qaraqalpaqstan Respublikası ministrliklerin, mámleketlik komitetlerin hám basqa da mámleketlik basqarıw uyımların dúzedi hám saplastıradı, keyin ala bul máseleler boyınsha qarardı Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń tastıyıqlawına usınadı;

8) Qaraqalpaqstan Respublikası sudlarınıń sudyaların, sonday-aq, rayonlararalıq, rayonlıq hám qalalıq sudlarınıń baslıqları hám sudyaların tayınlaw, qayta tayınlaw hám lawazımınan bosatıw boyınsha qarar qabil etedi;

9) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine Ózbekstan Respublikası Bas prokurorınıń kelisimi menen Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Prokurorı lawazımına kandidatura usınadı;

10) sessiyalar aralıǵındaǵı dáwirde Joqarǵı Keńes deputatın nızam menen belgilengen jaǵdayda hám tártipte juwapkershilikke tartıwǵa, sonday-aq jumıs beriwshiniń baslaması boyınsha onıń menen miynet shártnamasın toqtatıwǵa kelisim beredi;

11) Joqarǵı Keńestiń jumısına hám deputatlardıń óz wákilliklerin nátiyjeli ámelge asırıwına baylanıslı basqa da máselelerdi qaraydı;

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Prezidiumı óz wákilliklerine tiyisli máseleler boyınsha qararlar shıǵaradı, olar belgilengen tártipte járiyalanadı.

XX BAP

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASI

MINISTRLER KEÑESI

86-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi - Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Húkimeti - Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik hákimiyatınıń joqarı atqarıwshı - basqarıwshı uyımı bolıp tabıladı.

87-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Ministrler Keńesi Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi tárepinen dúziledi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi ekonomikanıń nátiyjeli islewine, sociallıq hám ruwxıy tarawlarǵa basshılıq etiwdi, Ózbekstan Respublikası nızamlarınıń hám Ózbekstan Respublikası Oliy Majlisiniń basqa da sheshimleriniń, Ózbekstan Respublikası Prezidenti pármanlarınıń, qararlarınıń hám biylikleriniń, Ózbekstan Respublikası Ministrler Kabineti qararlarınıń hám biylikleriniń, Qaraqalpaqstan Respublikası nızamlarınıń hám

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń basqa da sheshimleriniń, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Prezidiumı qararlarınıń orınlanıwın támiyinleydi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi Qaraqalpaqstan Respublikası mámleketlik basqarıw uyımlarınıń, sonday-aq rayonlar hám qalalar hákimleriniń aktlerin toqtatadı, biykarlaydı.

88-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesin Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Baslıǵınıń usınıwı boyınsha Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń kelisimi menen Joqarǵı Keńes tárepinen tayınlanatuǵın Baslıq basqaradı.

Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń Baslıǵı lawazımı boyınsha Ózbekstan Respublikası Ministrler Kabinetiniń quramına kiredi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń Baslıǵı:

1) húkimettiń jumısına basshılıq etedi hám onıń óz wákilliklerin nátiyjeli ámelge asırıw ushın ilajlar qabil etedi;

2) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine, al sessiyalar aralıǵındaǵı dáwirde Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Prezidiumına Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi Baslıǵınıń orınbasarların hám Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń aǵzaların tayınlaw hám lawazımınan bosatıw haqqında kandidaturalar usınadı;

3) Ministrler Keńesi Baslıǵınıń orınbasarları arasında wazıypalardı bólistiredi hám keyin ala onı Ministrler Keńesiniń Prezidiumında tastıyıqlatadı;

4) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine, al sessiyalar aralıǵındaǵı dáwirde Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Prezidiumına Qaraqalpaqstan Respublikasınıń ministrliklerin, mámleketlik komitetlerin hám basqa da mámleketlik basqarıw uyımların dúziw hám saplastırıw haqqında usınıslar beredi;

5) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵına rayonlar, qalalar hákimlerin hám olardıń orınbasarların tayınlaw hám lawazımınan bosatıw haqqında kandidaturalar usınadı;

6) Ministrler Keńesi hám onıń Prezidiumınıń májilislerine basshılıq etedi;

7) Ministrler Keńesiniń jumısında kollegiyallıqtı támiyinleydi;

8) Ministrler Keńesi hám onıń Prezidiumınıń májilisinde qaralıwdı talap etpeytuǵın, mámleketlik hám xojalıq basqarıwınıń ayırım máseleleri boyınsha sheshimler qabıl etedi;

9) óz wákilligi sheginde nızam tárepinen belgilengen basqa da wákilliklerdi ámelge asıradı.

89-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń aldında juwapkerli jáne oǵan esap beredi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi óz jumısı haqqında Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń aldında hár jılı keminde bir ret esap beredi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi jańadan saylanǵan Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi aldında óz wákilliklerin toqtatadı.

90-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi Ózbekstan Respublikası nızamları hám Ózbekstan Respublikası Oliy Majlisiniń basqa da sheshimleri, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń pármanları, qararları hám biylikleri, Ózbekstan Respublikası Ministrler Kabinetiniń qararları hám biylikleri, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamları hám Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń basqa da sheshimleri, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Prezidiumınıń qararları tiykarında jáne olardı orınlay otırıp, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń pútkil aymaǵında orınlanıwı shártli bolǵan qararlar menen biylikler shıǵaradı.

91-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń wákillikleri, onıń jumıs tártibi, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń basqa da mámleketlik uyımları menen Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń múnásibetleri Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamı menen belgilenedi.

XXI BAP

JERGILIKLI MÁMLEKETLIK HÁKIMIYATTÍŃ TIYKARLARÍ

92-statya. Hákimler tárepinen basqarılatuǵın xalıq deputatlarınıń Keńesleri rayonlardaǵı hám qalalardaǵı (rayonlıq baǵınıwdaǵı qalalardan basqa) mámlekettiń hám puqaralardıń máplerine tiykarlana otırıp, óz wákilligine tiyisli máselelerdi sheshetuǵın wákillikli hákimiyat uyımları bolıp tabıladı.

93-statya. Jergilikli hákimiyat uyımlarınıń biyligine tómendegi máseleler tiyisli:

nızamlılıqtı, huqıq tártibin hám puqaralardıń qáwipsizligin támiyinlew:

aymaqlardı ekonomikalıq, sociallıq hám mádeniy jaqtan rawajlandırıw máseleleri;

jergilikli byudjetti dúziw hám orınlaw, jergilikli salıqlardı, jıyımlardı belgilew, byudjetten tıs qorlardı dúziw;

jergilikli kommunallıq xojalıqqa basshılıq etiw;

qorshap turǵan ortalıqtı qorǵaw;

puqaralıq halat aktlerin dizimge alıwdı támiyinlew;

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Konstituciyasına hám nızamlarına qayshı kelmeytuǵın normativlik aktlerdi qabil etiw hám basqa da wákilliklerdi ámelge asırıw.

94-statya. Jergilikli hákimiyat uyımları Ózbekstan Respublikasınıń nızamların, Ózbekstan Respublikası Oliy Majlisiniń basqa da sheshimlerin, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń pármanların, qararların hám biyliklerin, Ózbekstan Respublikası Ministrler Kabinetiniń qararların hám biyliklerin, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń nızamların hám Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń basqa da sheshimlerin, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Prezidiumınıń qararların, Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń qararların hám biyliklerin turmısqa asıradı, respublikalıq hám jergilikli áhmiyettegi máselelerdi dodalawǵa qatnasadı.

Joqarı uyımlardıń óz wákillikleri sheginde qabil etken sheshimleri tómeni uyımlardıń orınlanıwı ushın minnetli.

Xalıq deputatları Keńesleriniń hám hákimlerdiń wákillik múdeti - 5 jil.

95-statya. Tiyisli aymaqta rayonnıń, qalanıń hákimi wákillikli hám atqarıw hákimiyatın basqaradı.

96-statya. Rayonlardıń, qalalardıń hákimleri hám olardıń orınbasarları Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi Baslıǵınıń usınıwı menen Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń Baslıǵı tárepinen tayınlanadı, lawazımınan bosatıladı hám xalıq deputatlarınıń tiyisli Keńesleri tárepinen tastıyıqlanadı.

97-statya. Rayonnıń hám qalanıń hákimi óz wákilliklerin birden-bir basshılıq etiw principleri tiykarında ámelge asıradı jáne ózi basshılıq etetuǵın uyımlardıń sheshimleri hám háreketleri ushın jeke juwapkerli boladı.

Rayon hám qala hákimi tiyisli xalıq deputatları Keńesine rayonnıń, qalanıń sociallıq-

ekonomikalıq rawajlanıwınıń eń áhmiyetli máseleleri boyınsha esabatlar beredi, olar boyınsha xalıq deputatları Keńesi tárepinen tiyisli sheshimler qabıl etiledi.

Hákimlerdiń hám xalıq deputatları jergilikli Keńesleriniń jumısın shólkemlestiriw, wákillikleriniń kólemi hám xalıq deputatları jergilikli Keńeslerin saylaw tártibi nızam menen tártiplestiriledi.

98-statya. Hákim ózine berilgen wákillikler sheginde tiyisli aymaqtaǵı barlıq kárxanalardıń, mákemeleriń, shólkemlerdiń, birlespelerdiń, sonday-aq lawazımlı shaxslardıń hám puqaralardıń orınlawı ushın minnetli bolǵan sheshimler qabıl etedi.

99-statya. Posyolkalarda, awıllarda, sonday-aq olardıń quramındaǵı mákan keńesleri hám de qalalardaǵı mákan keńeslerinde puqaralar jıynları ózin-ózi basqarıw uyımları bolıp, olar baslıqtı (aqsaqaldı) saylaydı.

Jergilikli ózin-ózi basqarıw uyımların saylaw tártibi, olardıń jumısın shólkemlestiriw hám wákillikleriniń kólemi nızam menen tártiplestiriledi.

XXII BAP

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINIŃ SUD HÁKIMIYATÍ

100-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası sud hákimiyatı nızam shıǵarıw hám atqarıw hákimiyatlarınan, siyasiy partiyalardan, basqa da jámiyetlik birlespelerden biyǵárez isleydi.

101-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń sud sisteması Qaraqalpaqstan Respublikası puqaralıq isleri boyınsha sudı, Qaraqalpaqstan Respublikası jınayat isleri boyınsha sudı, Qaraqalpaqstan Respublikası ekonomikalıq sudı, Qaraqalpaqstan Respublikası hákimshilik sudı, puqaralıq isleri boyınsha rayonlararalıq, rayonlıq (qalalıq) sudları, jınayat isleri boyınsha rayonlıq hám qalalıq sudları, rayonlararalıq, rayonlıq (qalalıq) ekonomikalıq sudları hám de rayonlıq hám qalalıq hákimshilik sudlarınan ibarat.

Sudlardıń jumıs tártibi hám olardı shólkemlestiriw nızam menen belgilenedi.

Ayrıqsha sudlardı dúziwge jol qoyılmaydı.

102-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası puqaralıq isleri boyınsha sudı puqaralıq islerin júrgiziw salasında joqarı sud hákimiyatı uyımı bolıp tabıladı hám puqaralıq isleri boyınsha rayonlararalıq, rayonlıq (qalalıq) sudlarınıń sud jumısı ústinen qadaǵalaw alıp barıw huqıqına iye.

103-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası jınayat isleri boyınsha sudı jınayat islerin júrgiziw salasında joqarı sud hákimiyatı uyımı bolıp tabıladı hám jınayat isleri boyınsha rayonlıq, qalalıq sudlarınıń sud jumısı ústinen qadaǵalaw alıp barıw huqıqına iye.

104-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası ekonomikalıq sudı xojalıq júrgiziwshi subektler arasındaǵı puqaralıq-huqıqıy qatnasıqlarda júzege keletuǵın tartıslar hám korporativ tartısların qarap shıǵıw salasında joqarı sud hákimiyatı uyımı bolıp tabıladı hám de rayonlararalıq, rayonlıq hám qalalıq ekonomikalıq sudlarınıń sud jumısı ústinen qadaǵalaw alıp barıw huqıqına iye.

105-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası hákimshilik sudı ǵalabalıq-huqıqıy qatnasıqlardan kelip shıǵatuǵın shaǵımlar hám arzalar boyınsha hákimshilik tartıslardı, sonday-aq nızam menen onıń wákilligine kirgizilgen hákimshilik huqıqbuzarlıqlar haqqındaǵı islerdi qarap shıǵıw salasında joqarı sud hákimiyatı uyımı bolıp tabıladı hám de rayonlıq hám qalalıq hákimshilik sudlarınıń sud jumısı ústinen qadaǵalaw alıp barıw huqıqına iye.

106-statya. Sudyalar ǵárezsiz bolıp, nızamǵa ǵana baǵınadı. Ádil sudlawdı ámelge asırıw boyınsha sudyalardıń jumısına hár qanday aralasıwǵa jol qoyılmaydı hám bul háreket nızam boyınsha juwapkershilikke alıp keledi.

Sudyalardıǵa qol qatılmaslıqqa nızam menen kepillik beriledi.

Sudyalar senator, mámleketlik hákimiyattıń wákillikli uyımlarınıń deputatı bolıwı múmkin emes.

Sudyalar siyasiy partiyalardıń aǵzası bolıwı, siyasiy háreketlerge qatnasıwı, sonday-aq ilimiy hám pedagogikalıq jumıslarınan tısqarı haqı tólenetuǵın basqa birde xızmet túri menen shuǵıllanıwı múmkin emes.

Wákillik múddeti pitpesten burın sudya nızamda kórsetilgen tiykarlar boyınsha ǵana lawazımınan bosatılıwı múmkin.

107-statya. Barlıq sudlarda islerdi qaraw ashıq ótkeriledi. Islerdi jabıq májiliste tıńlawǵa nızamda belgilengen jaǵdaylarda ǵana jol qoyıladı.

108-statya. Sud hákimiyatınıń aktleri barlıq mámleketlik uyımlar, jámiyetlik birlespeler, kárxanalar, mákemeler, shólkemler, lawazımlı shaxslar hám puqaralar ushın minnetli.

109-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasında sud isi qaraqalpaq, ózbek tillerinde yamasa

tiyisli orınlardaǵı xalıqtıń kópshiliginiń tilinde júrgiziledi. Sud júrgizilip atırǵan tildi bilmeytuǵın iske qatnasıwshılarǵa dilmash arqalı istıń materialları menen tolıq tanısıw hám sud háreketlerine qatnasıw jáne sudta ana tilinde sóylew huqıqı támiyinlenedi.

110-statya. Ayıplanıwshıǵa qorǵanıw huqıqı támiyinlenedi.

Sud júrgiziwdiń hár qanday basqıshında kásiplik yuridikalıq járdem alıw huqıqına kepillik beriledi. Puqaralarǵa, kárxanalarǵa, shólkemlerge hám mákemelerge yuridikalıq járdem kórsetiw ushın advokatura háreket etedi. Advokaturanı dúziw hám onıń jumıs tártibi nızam menen belgilenedi.

XXIII BAP

SAYLAW SISTEMASI

111-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń puqaraları wákillikli uyımlarǵa saylaw hám saylanıw huqıqına iye. Hár bir saylawshı bir dawısqa iye. Dawıs beriw huqıqı, teńlik hám erk-ıqrar bildiriw erkinligine nızam menen kepillik beriledi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine, rayonlıq, qalalıq, mámleketlik hákimiyattıń wákillikli uyımlarına saylawlar tiyislisinshe olardıń konstituciyalıq wákillik múddeti pitken jılda - dekabr ayı úshinshi on kúnliginiń birinshi ekshembisine ótkiziledi. Saylawlar ulıwma, teń hám tikkeley saylaw huqıqı tiykarında jasırın dawıs beriw joli menen ótkeriledi. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń on segiz jasqa tolǵan puqaraları saylaw huqıqına iye.

Sud tárepinen uqıpsız dep tabılǵan puqaralar, sonday-aq sud húkimi menen erkinen ayırıw orınlarında saqlanıp turǵanlar saylanıwı múmkin emes hám saylawlarǵa qatnaspaydı. Hár qanday basqa jaǵaylarda puqaralardıń saylaw huqıqların tikkeley yamasa janapay sheklewge jol qoyılmaydı.

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń puqarası bir waqıttıń ózinde ekewden aslam wákillikli uyımlarǵa deputat bola almaydı.

Saylawlardı ótkeriw tártibi nızam menen belgilenedi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine saylawdı hám Qaraqalpaqstan Respublikasınıń referendumın shólkemlestiriw hám ótkeriw ushın Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi tárepinen jumısınıń tiykarǵı principi qáreziylik, nızamlılıq, kollegiallıq, járiyalılıq hám ádillikten ibarat bolǵan Qaraqalpaqstan Respublikası Oraylıq saylaw komissiyası dúziledi.

Qaraqalpaqstan Respublikası Oraylıq saylaw komissiyası óz jumısın turaqlı túrde ámelge asıradı hám óz jumısında Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyasına, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń saylaw hám referendum haqqındaǵı nızamlarına hám basqa da nızamlarǵa ámel qıladı.

Qaraqalpaqstan Respublikası Oraylıq saylaw komissiyasınıń aǵzaları xalıq deputatları rayonlıq hám qalalıq Keńesleriniń usınısı boyınsha Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi tárepinen saylanadı.

Qaraqalpaqstan Respublikası Oraylıq saylaw komissiyasınıń baslıǵı komissiya aǵzaları arasınan Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Baslıǵınıń usınısı menen komissiya májilisinde saylanadı.

XXIV BAP

KONSTITUCIYA LÍQ BAQLAW

112-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasında Konstituciyalıq baqlawdı Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Konstituciyalıq baqlaw komiteti ámelge asıradı.

Konstituciyalıq baqlaw komiteti Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi tárepinen siyasat hám huqıq tarawınıń qánigeleri arasınan Konstituciyalıq baqlaw komitetiniń baslıǵı, onıń orınbasarı hám komitet aǵzaları quramında saylanadı. Konstituciyalıq baqlaw komitetine saylanǵan adamlarınıń wákillik múddeti - bes jil.

Konstituciyalıq baqlaw komiteti baslıǵınıń, baslıǵı orınbasarınıń hám aǵzalarınıń minnetlerin deputatlıq mandat penen qosıp atqarıwǵa bolmaydı.

Konstituciyalıq baqlaw komitetine saylanǵan shaxslar bir waqıttıń ózinde aktleri komitetiń baqlawında bolǵan uyımlardıń quramına kire almaydı.

Konstituciyalıq baqlaw komitetine saylanǵan shaxslar óz minnetlerin atqarıwda ǵárezsiz boladı hám tek Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Konstituciyasına ǵana baǵınadı.

113-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Konstituciyalıq baqlaw komiteti:

1) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń tapsırması menen oǵan Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine qarap shıǵıwǵa usınılıp atırǵan Qaraqalpaqstan Respublikası nızamlarınıń hám basqa da aktleriniń Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyasına muwapıqlıǵı haqqındaǵı juwmaǵın usınadı;

2) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi deputatlarınıń kem degende besten biriniń, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Baslıǵınıń usınısı menen Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi tárepinen qabil etilgen nızamlardıń hám basqa da aktlerdiń Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyasına muwapıqlıǵı haqqındaǵı juwmaǵın Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine usınadı;

3) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń tapsırması boyınsha oǵan Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Prezidiumı qararlarınıń hám Joqarǵı Keńes Baslıǵı biylikleriniń Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyasına hám nızamlarına muwapıqlıǵı haqqında juwmaǵın usınadı;

4) Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń tapsırması, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi deputatlarınıń kem degende besten biriniń, Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi Baslıǵınıń usınısları boyınsha Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesiniń qarar hám biylikleriniń Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyasına hám nızamlarına muwapıqlıǵı boyınsha juwmaǵın Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesine usınadı;

Sunday-aq, Konstituciyalıq baqlaw komiteti óz baslaması boyınsha Qaraqalpaqstan Respublikası joqarı mámleketlik hákimiyat hám basqarıw uyımları aktleriniń Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyasına hám nızamlarına muwapıqlıǵı haqqındaǵı juwmaqlardı usınıwǵa haqlılı.

Komitettiń juwmaǵı tek Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń barlıq deputatlarınıń úshтен ekisiniń dawısı menen qabıllanǵan Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń sheshimi menen biykarlanıwı múmkin.

Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyalıq baqlaw komitetin shólkemlestiriw hám onıń jumıs tártibi Qaraqalpaqstan Respublikası Konstituciyalıq baqlaw komiteti haqqındaǵı Nızam menen belgilenedi.

XXV BAP

PROKURATURA

114-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń aymaǵında nızamlardıń durıs hám bir qıylı orınlanıwın baqlawdı Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Prokurorı hám oǵan baǵınıshlı prokurorlar ámelge asıradı.

115-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Prokurorı Ózbekstan Respublikasınıń Bas prokurorı menen kelisilip, Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi tárepinen

tayinlanadı hám bosatıladı.

Rayonlardıń hám qalalardıń prokurorları Qaraqalpaqstan Respublikası Prokurorınıń usınıwı boyınsha Ózbekstan Respublikasınıń Bas prokurorı tárepinen tayinlanadı hám bosatıladı.

Qaraqalpaqstan Respublikası Prokurorınıń, rayonlar hám qalalar prokurorlarınıń wákillik múddeti - ó jil.

116-statya. Qaraqalpaqstan Respublikası prokuratura uyımları óz wákilliklerin hár qanday mámleketlik uyımlardan, jámiyetlik birlespelerden hám lawazımlı adamlardan biyǵárez, tek nızamǵa baǵınıw menen ámelge asıradı.

Prokurorlar óz wákillikleri múddetinde siyasiy maqsetlerdi gózlewshi siyasiy partiyalarǵa hám basqa da jámiyetlik birlespelerge aǵzalığın toqtatıp turadı.

Prokuratura uyımların dúziw, olardıń wákillikleri hám jumıs tártibi nızam menen belgilenedi.

117-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń aymaǵında jinayatshılıqqa qarsı gúresiw boyınsha operativ-qıdırıw, tergew wazıypaların hám basqa da arnawlı wazıypalardı óz betinshe atqaratuǵın jeke, kooperativlik shólkemlerdi, jámiyetlik birlespelerdi hám olardıń bólimshelerin dúziw jáne olardıń islewi qadaǵan etiledi.

Nızamlılıqtı hám huqıq tártibin, puqaralardıń huqıqların hám erkinliklerin qorǵawda huqıq qorǵaw uyımlarına jámiyetlik birlespeler menen puqaralar járdem etiwı múmkin.

XXVI BAP

FINANS HÁM BYUDJET

118-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik byudjeti respublikalıq hám jergilikli byudjetlerdi óz ishine aladı.

119-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik byudjetiniń dáramat hám qárejetlerin respublikalıq hám jergilikli byudjetlerge bóliw Qaraqalpaqstan Respublikası nızamları menen belgilenedi.

ALTÍNSHÍ TARAW

KONSTITUCIYANÍ ÓZGERTIW TÁRTIBI

120-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Konstituciyasına ózgerisler Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesi deputatlarınıń ulıwma sanınıń eń keminde úshten ekisiniń kópshilik dawısı arqalı qabıl etilgen nızamı yamasa Qaraqalpaqstan Respublikasınıń referendumı menen kirgiziledi.

121-statya. Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi Konstituciyaǵa ózgerisler kirgiziw haqqında nızamdı tiyisli usınıs bolǵannan keyin altı ay dawamında qabıl etiwge haqılı. Eger Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Joqarǵı Keńesi Konstituciyaǵa ózgeris kirgiziw haqqındaǵı usınıstı qaytarsa, keminde bir jıldan soń onı qaytalawǵa boladı.